

TORNEM AL NATURISME?

poca, potser no arribava a l'u per cent del que era el moviment en si. Les revistes, que majoritàriament no eren d'ús intern sinó que es venien als quioscs, feien la funció d'agrupar i ser referent, per afinitat ideològica, de les persones i dels grups que tenien interès en el naturisme més enllà de la idea d'associar-se o no a una entitat concreta, tal com va fer, per exemple, *Userda* en el seu moment i tal com fa ara mateix. Per tant, per fer qualsevol investigació d'aquest món no n'hi ha prou a estudiar les entitats, sinó que cal buidar les revistes, els llibres, entrevistar gent, etcètera.

Com és que es feia gairebé tot en castellà?

Cadascú, potser, tenia les seves raons, però la raó bàsica és que aquestes publicacions, fetes gairebé totes a Barcelona –on el moviment era més fort–, es distribuïen i es venien al mercat llatinoamericà. Per exemple, *Helios*, la revista que va durar més (des de 1916 fins a 1939), on es reflecteix tota la història del moviment, es distribuïa a Sud-amèrica a través de la revista mexicana *El Heraldó Naturista*. Per la part dels anarquistes (*Ética, Iniciales, Biofilia*) hi havia aquella qüestió, que temps enrere no havia estat així, que allò del català era cosa de la burgesia. Però la raó de pes que adduïen era purament comercial. Tanmateix, el butlletí de la Societat Naturista de Catalunya (o dita de Barcelona, segons l'època) publicava articles en català i quan arribava la revista a Sud-amèrica alguns es queixaven del costum dels catalans d'escriure en català! Encara cal dir una cosa important, pel que fa al fet lingüístic: si l'esperanto hagués estat més estès, estic convençut que el naturisme s'hauria expressat en aquesta llengua comuna de comunicació.

I en el cas de la revista *Pentalfa*, del grup del professor Capo?

A *Pentalfa*, que eren, diguem-ne, amics de tothom, també s'hi havien publicat alguns articles en català (i també en portuguès i italià..., tenien corresponents i col·laboradors arreu), i tant s'hi parlava de l'esperitisme com del catalanisme, i s'hi hagués anat algun xinès interessat el professor Capo hauria fet la revista en xinès. L'esperit comercial i l'esperit de difusió casaven i es barrejaven molt bé en Nicolas Capo.

El grup de Capo era molt familiar, no?

Bé, la seva dona, Ramona Perera, hi feia de tot: cantava, ballava, tocava el piano, posava per a les fotografies, escrivia, organitzava actes, festes, menjars, feia receptes..., i tot plegat ho feia molt bé. Era una persona molt culta i això es notava en alguns dels articles que va publicar, contràriament als del propi Capo, que quan escrivia no argumentava gairebé mai res, perquè l'argument era ell mateix. És l'exemple aquell d'un que comenta d'un polític: «No sé què ha dit, però ho ha dit molt bé». El professor Capo tenia això que ara en diríem «magnetisme».

Vols dir que hi havia bastant de mercantilisme?

Bé, les idees tant del corrent de la

trofologia com del vegetarianisme naturista són les que, en certa mesura, van propiciar aquest mercantilisme, perquè al darrere hi ha molta qüestió mèdica, perquè es genera un negoci (productes, consultes, etc.) En alguns dels congressos naturistes es criticava precisament el mercantilisme: una cosa és que tu visquis per al naturisme i una altra és que visquis del naturisme. Aquesta línia divisòria, que és difusa, doncs, havia estat criticada. En canvi, a la revista *Iniciales*, un publicació cent per cent naturista, no els en podien dir res en aquest sentit; només cal esmentar que més d'un cop havien fet les reunions del consell de redacció a la presó. Curiosament, però, els del sector «medicalitzat» estaven tots molt barallats i quan esbrines a veure per què estaven tan barallats no en treus l'entrellat i veus, clarament, que tot té relació amb el repartiment de la parròquia, perquè ideològicament tots eren conservadors i populistes ideològicament.

I en què es diferenciaven aquests corrents populistes i conservadors?

Per exemple: en Capo se n'anava a la Rambla de Barcelona i deia: «Amb l'all, la ceba i la llimona es curen tots els mals» i en un moment que no hi havia gaire res per halar, doncs, segur que tenies cua. Els altres, en canvi, deien: «El vegetarisme naturista és l'únic que existeix perquè nosaltres som metges, tenim el coneixement científic». Són dos tipus de populisme: l'un s'adreça a les classes més populars i l'altre a les classes mitjanes.

El naturisme, doncs, no és una qüestió mèdica?

El vegetarianisme naturista, al Congrés de Bilbao de 1925, va acceptar com a definició del naturisme la de la medicina naturista del doctor Conde Andreu, que si fa no fa és la que es va mantenir: el naturisme és el retorn a l'ordre natural i el seu camí és a través de la medicina i l'únic que pot fer aquesta regeneració és un metge. Però, és clar, la següent pregunta que ens podem fer és: per què? Perquè, és clar, a més de la gent que fa un *modus vivendi* d'això, siguin metges o professors, també hi havia, per exemple, els que, després de treballar a la fàbrica o al camp, passaven diguem-ne consulta, aconsellaven els qui s'hi acostaven sobre com podien començar la seva regeneració personal. És clar, doncs, que els metges no tenien ni haurien de tenir l'exclusiva de la salut, encara més en una qüestió en què l'individu és el que s'autogestiona. De qualsevol manera, en tots els corrents del naturisme sempre s'ha dit que és la persona qui ha de fer les coses, però també es diu –i segurament és cert– que les persones que s'acosten al naturisme moltes vegades són malalts que potser han estat desnonats per la medicina oficial. Al primer metge naturista reconegut, Enrique Jaramillo, li deien «el metge de l'última instància». Jaramillo deia que la nova medicina és la medicina naturista i que així com l'antiga medicina el que feia era anar curant individu per individu, la naturista cura la humanitat, amb què la dimensió social del metge és molt més evident. Però, de fet, el naturisme

medicalitzat és una conseqüència d'uns plantejaments de regeneració social sense els quals no tindria cap sentit.

A partir dels anys setanta no va passar aquí una cosa semblant?

Efectivament, però llavors ja es parlava de les medicines alternatives, no tan sols en els àmbits naturistes sinó en altres de més amplis, com els que va promoure Ivan Illich o els qüestionaments fets des de diversos àmbits del sistema sanitari. El naturisme, doncs, era una medicina alternativa des del moment que qüestionava el sistema sanitari, però amb el temps les coses han canviat; per exemple, el subtítol de la revista *Natura Medicatrix*, passa de «medicines alternatives» a «alternatives sanitàries»; després, a «medicines complementàries», perquè el que cerquen és una acceptació dins l'estament mèdic i els organismes oficials i acadèmics: ja no és alternatiu, sino complementari. Com que al sistema de la Seguretat Social el que li interessa és estalviar, doncs que els metges alòpates recomanin herbes en comptes de medicaments més cars, ja els va bé. De fet, això significarà la desaparició de les herboristeries. Però als anys setanta es parlava d'alternatives. Per exemple, el cas del col·lectiu Gèrmen –avui en dia metges consagrats–, d'on havia de sortir una revista, un centre mèdic, una botiga de productes biològics i un poble. S'ha fet tot (la revista *Integral*, el centre de salut i la botiga), llevat del poble, tot i que ara cada cosa ja és independent i la revista, que ja no té res a veure amb els seus fundadors, és propietat del grup RBA. Formava part, doncs, d'una idea global. En canvi, avui, es parla de «teràpies» i es fan coses com això del saló Màgic, on al costat dels santerers o els esotèrics hi ha una botiga d'herbes, encara que crec que tot això anirà desapareixent en favor de la farmàcia, on ja hi ha fitoteràpia, productes homeopàtics i decrets del govern en aquest sentit. Als anys noranta la revista *Integral* ja va comentar, a partir d'una enquesta, que això del naturisme no era una cosa de famèlics o d'hippies i gent antisistema, sinó una cosa de salut!...

Llavors, de tota aquella eclosió del període històric, si fa no fa repetida als anys setanta, què en queda?

Hi ha dues diferències fonamentals en el naturisme: una de genèrica, durant el període històric, i una altra que toca al naturisme directament. La diferència entre els anys setanta i l'actualitat, i els anys vint i trenta, és que en el període històric hi havia la consciència que el canvi social era demà, no parlaven del pervindre sinó de l'edevénidor: la revolució ja està aquí; l'altra característica específica del naturisme és que en aquesta època era la referència social per tot el que tingués a veure amb els canvis en la naturalesa: coses que sembla que les hagin inventat ara, com pot ser l'agricultura biològica, el conreu de la soja, les associacions contra el canvi estacional d'hores, els antivacunistes, etc., tot això ja es feia... Avui en dia, aquest moviment el representa l'ecologisme i el naturisme viu d'una inèrcia històrica en

què el mitjà es menja l'objectiu: els vegetarians naturistes tot lo dia amb la paella d'arròs i l'alimentació (és una imatge exagerada, però la cosa va per aquí) i els altres que es plantegen si es deixen de dir naturistes i es diuen simplement nudistes o, encara, d'altres que reclamen simplement el dret fonamental a anar nu pertot i que es diuen nudistes (www.addan.com). A tots se'ls menja el mitjà: sempre s'havia dit que la nuesa física era un camí cap a la nuesa moral i la nuesa moral era trencar les barreres que hi havia entre els individus del mateix sexe per arribar a la fraternitat humana.

L'ecologisme, doncs, és l'hereu del naturisme llibertari?

Hi ha una relació fonamental si ens centrem en el moviment llibertari. Als anys setanta, mentre orgànicament la CNT deia que l'ecologisme era parcial ideològicament, hi havia grups llibertaris que propugnaven el moviment assembleari; fins i tot, quan hi va haver les jornades al Parc Güell el 1978 es va veure clar que hi havia aquest lligam entre ecologisme i naturisme llibertari. La revista *Ajoblanco* –fins als vuitanta–, com ho va fer *Iniciales* (1929-1937) globalment en el seu moment, trasllua parcialment aquesta herència. L'ecologisme –tot i que estic pendent de fer-ne un estudi històric, si més no per aclarir-me jo mateix–, com a moviment de transformació social, en general, a partir dels anys noranta (Cimeria de Rio, capitalisme verd, etc.) sofreix un tall: ara tothom és ecologista, i no és això, el moviment assembleari que l'havia definit va desapareixent i agafa un caire més mediambiental. El naturisme és un moviment històric que segueix la seva pròpia línia: d'una banda els vegetarians i les seves paelles (www.unionvegetariana.org) i de l'altra els nudistes (www.ccn-naturisme.org) que l'únic que volen es prendre el sol nus, però sense el sentit de transformació social, que s'ha perdut. És clar que també hi ha el corrent del poble del Fonoll (www.kadex.com/fonoll), en què a part d'anar nu, també es té en compte el vegetarianisme, les condicions de vida, etc., i des d'aquest punt de vista si que hi apareix l'ecologisme, però més decantat cap a la gestió del medi ambient, dels recursos de l'entorn, de la sostenibilitat des d'un punt de vista de respecte al paisatge; de fet, ni les associacions de vegetarians ni les dels nudistes treuen cap revista, en canvi la gent del Fonoll fan *Natur Vida*, una publicació militant.

Tanmateix, el fet cert és que, mentre l'ecologisme s'ha encarregat de reclamar l'herència del naturisme més compromès i d'incentivar-ne un cert reconeixement, les associacions actuals del vegetarianisme i del naturisme –tret d'algunes excepcions individuals– poc han fet per donar suport als estudis com els de Josep Maria Roselló, Alejandro Arceche, Eduard Masjoan o Gerard Horta, que es basen en la voluntat personal –sense suport ni futur acadèmic– i que als esmentats grups de vegetarians i naturistes, ni tan sols sembla que els interessin.